

Všemi možnými způsoby se spojenci dokonce vyhnuli koordinování společných akcí všemi členy Entente. Ke konci prvního roku války již vyčerpaní Němci nebyli schopni postoupit a západní fronta se stabilizovala, kdy na jedné straně dosáhla neutrálního Švýcarska a moře na druhé. Nepřítel se zakopal a neustále zlepšoval svoji obranu. Válka se vlekla a nebyly žádné známky toho, že by se blížila konci. Je podivné, že když válčili již šest měsíců, nenaučili se spojenci z Entente koordinovat své akce. Zdálo se, že mají nějaké problémy s vytvářením tlaku na Reich z obou stran zároveň. Britové se obávali takového útoku na Německo, protože Němci by nebyli schopni ho ustát, a Angličané nechtěli, aby bylo Německo poraženo rychle, neboť by to znamenalo, že Rusko by bylo na straně vítězů.

Kostnatá ruka destrukce se pomalu ale jistě začala drápat po Evropě, budoucí revoluce začínala vrhat stín na mapách Ruska, Německa a Rakouska-Uherska. To je extrémně důležitý okamžik. Němci správně pochopili co se děje, velmi rychle: „Angličané doufali, že rozdrtí naši zemi za pomoci ruského parního válce, a francouzsko-belgicko-britská armáda měla zpomalit náš útok; pokud by existovalo nějaké nebezpečí, že by Rusko zvítězilo, jejich plánem bylo ukončit válku,“ poukázal celkem správně admirál von Tirpitz.

Plán „spojenců“ fungoval dokonale – Rusko a Německo se vzájemně oslabovaly. Německý útok začal v lednu 1915 a pokračoval téměř nepřetržitě víceméně do konce léta. V důsledku toho ruské jednotky byly nuceny vzdát se Haliče, která byla obsazena dříve, a utrpěly významné ztráty. Nicméně to však nebyla katastrofa. Fronta držela pevně a opuštění Polska, po porážce v Haliči, bylo plánovanou operací pro posílení frontové linie. Německá armáda se také vyčerpala – ruská fronta pohltila všechny jejich připravené rezervy.

Alfred von Tirpitz (1849-1930)

Zatímco Rusové cedili krev, anglo-francouzské velení nedělalo nic, aby ulehčilo osudu ruské armády. Místo toho se v tichosti zabývali vojenskou výrobou. Během r. 1915 Francie zvýšila svoji výrobu pušek jedenapůlkrát, nábojnic padesátkrát a těžkého dělostřelectva téměř šestkrát. Anglie zvýšila svoji výrobu kulometů pětkrát a letadel téměř desetkrát. Možná že v mlhavém Albion a slunné Francii nevěděli o strašné situaci, ve které ruská armáda byla? Věděli to dokonale dobře. Francouzský velvyslanec Maurice Paléologue vzpomínal ve svých pamětech slova generála Aleksejeva, náčelníka ruského generálního štábu: „Naše ztráty na životech byly kolosální. Kdybychom potřebovali doplnit jen potřebný personál, nahradili bychom ho rychle, protože jsme měli v záloze více než 900,000 lidí. Nicméně neměli jsme dost zbraní, abychom mohli tyto lidi vyzbrojit a vycvičit...“

Čímž neříkám, že by spojenci Rusku nedodávali zbraně. Tak to nebylo, ale jen málo a sporadicky. Takže v r. 1915, například, „spojenci“ dodali Rusku jen 1,2 milionu granátů, méně než šestinu měsíční produkce granátů Německa. Generál Svečin napsal: „Náš požadavek na Francouze, aby objednali granáty ve svých továrnách, byl odmítnut. Ukázalo se, že nebyli ochotni přijít se stejnou obětí, jako my na začátku války, kdy jsme byli připraveni zaútočit na podporu našich spojenců. Teprve v r. 1916 nám francouzská vláda poskytla svolení nakoupit malou část produkce továrny v Creusot. Vedení továrny nemělo žádné skrupule a naučovalo nám přehnaně vysoké ceny.“

Nebylo to jen tak zbůhdarma, že Angličané nechali SMS Goeben doplout do Istanbulu a

provokovali Turecko ke vstupu do války. Ruské černomořské přístavy byly zablokovány, takže významné množství zbraní „spojenců“ bylo dodáváno přes Murmansk a Archangelsk, ale kvůli problémům s přepravou byla většina vybavení zpožděna a nikdy se nedostala na frontu. Angličané poskytli dopravní lodě pro přepravu zbraní jen pod podmínkou, že na oplátku dostanou chléb, máslo, dřevo, lihoviny a důležité strategické suroviny, které Rusko potřebovalo samo. Zanedlouho britská vláda požadovala, aby Rusko přesunulo své zlaté rezervy do Londýna, jako záruku, že za dodávky bude zapláceno. Byly tam převezeny desítky tun ruského zlata a vytvořily tam to, co je známo jako „carské zlato“. Nikdy nebylo do Ruska vráceno a nebyly proti němu poskytnuty žádné dodávky.

Koaliční partneři to neudělali proto, že by měli skutečný zájem na konečném celkovém vítězství. Tak například ať byli Němci kdekoliv, pokusili se maximálně podpořit bojovou účinnost svých rakouských, bulharských a tureckých kolegů. Avšak dokonce ještě před začátkem války vyškrtli Angličané a Francouzi Rusko ze seznamu vítězů a přidali ho na seznam zemí, které válku nepřežijí.

Zatímco válečná štěstěna se na Rusko nesmála, ruští diplomaté se pokoušeli probrat otázku poválečného uspořádání světa se svými spojenci. Jedinou možnou kořistí pro Rusko ve válce byly ceněné turecké průlivy, které fungovaly jako špunt a blokovaly výjezd ruské flotily z Černého moře. Angličané to věděli moc dobře. Byli to Angličané, kdo stovky let bránil Rusku zničit Turecko a zmocnit se Bosporu a Dardanel. A nyní je použili jako návnadu. „Extrémní potřeba posílit Rusko po jeho selhání ve východním Prusku,“ napsal Winston Churchill ve „Světové krizi“, „donutila Edwarda Greye, britského ministra zahraničí, aby dal pokyn Buchananovi, našemu velvyslanci v Petrohradu, aby již 14. listopadu 1914 informoval Sazonova, že vláda uznala, že záležitost týkající se průlivů a Konstantinopole musí být vyřešena v souladu s přáním Ruska.“

Ruský imperiální ministr zahraničí Sergej Sazonov

Na začátku r. 1915 carská vláda rozhodla, že nadešel čas si věci ujasnit. 4. března 1915 poslal ministr Sazonov „memorandum“ spojeneckým velvyslancům: „Kurz nedávných událostí vede jeho veličenstvo cara Nikolaje II k závěru, že záležitost Konstantinopole a průlivů by měla být vyřešena jednou provždy a v souladu s odvěkým přáním Ruska.“ Ruské požadavky jsou pak uvedeny: Konstantinopol, západní pobřeží Bosporu, Marmarské moře a Dardanely, jakož i jižní Trácie až k linii Midia-Enos.

Otázka průlivů byla pro spojence celkem komplikovaná a bolestivá. Souhlas s tím, že Rusko bude vlastnit průlivy a Konstantinopol znamenal, že ho pustí do zóny svých klíčových zájmů, kam Angličané nechtěli dát přístup nikomu. Ale odmítnout Rusku toto právo bylo také riskantní. Přímé odmítnutí Rusů by mohlo vehnat do akce ty, kdo chtěli uzavřít mír s Německem, což by vedlo ke stažení se Petrohradu z války. To by pak byl konec revoluce a všech plánů, kvůli kterým byla válka započata. Car Nikolaj II musel být uklidněn.

Ale velmi neobvyklým způsobem. Místo útoku na německé frontě, který by donutil Němce zmírnit svůj tlak na ruskou armádu, uštedřili Angličané a Francouzi ránu... Turecku, v pokusu zmocnit se oněch průlivů, jejichž osud již ruská vláda začala probírat. Angličané caru Nikolaji II nedali oficiální odpověď, ale urychleně se pokusili okupovat Dardanely. A aby byli krok před ruskými jednotkami, 25. dubna 1915 vylodili jednotky v Gallipoli. Jejich cílem bylo zmocnit se Dardanel a Konstantinopole a zabránit, aby se tam dostali Rusové.

Ruská vláda byla více než jen trochu znepokojena a nevrlá. Rychlost Britů dokonce přivodila

caru Nikolaji II jisté obavy, neboť zcela právem považoval průlivy za svoji přirozenou (a jedinou!) budoucí válečnou trofej. Bylo pro něj nepochopitelné, proč, místo aby pomohli na německé frontě, vydaly se anglické jednotky do Dardanel. Vysazené jednotky byly tak neočekávané, a místo tak provokativní, že rozladěná ruská vláda okamžitě požadovala, aby spojenci potvrdili, že průlivy budou předány Rusku. Britské velvyslanectví oznámilo, že „vláda jejího veličenstva provedla útok na Dardanely jen proto, že myslela na společné dobro. Velká Británie z nich nehodlá mít přímý prospěch: Velká Británie nemá v plánu se tam usadit.“

Fakta nicméně říkají něco jiného. Operace Dardanely byla připravena ve velkém spěchu, což je pro tak komplikovanou vojenskou operaci extrémně neobvyklé, neboť se jednotky vysazovaly v dobře opevněné oblasti nepřitele. O to víc, že obrana Dardanel byla v rukou Němců, kteří již před dlouhou dobou převzali velení nad celou tureckou armádou. Anglo-francouzské jednotky čelily útoku na dvacet čtyři starých osmanských pevností, kterým veleli němečtí důstojníci. Začaly těžké boje a v červenci 1915 vysadilo spojenecké velení na pobřeží další dvě divize, a pak další a další. Ztráty nebyly brány na zřetel – po

Britské obrněné Rolls Roycey v Dardanelách, 1915

obsazení Konstantinopole by byli Britové pány situace a byli by schopni zpochybnit ruské nároky na průlivy z celkem výhodné pozice. Anglický admirál Willis uznal, že „v celé historii světa nikdy nebyla taková operace, která by byla provedena v takovém spěchu a byla tak špatně organizovaná“. Co se dá dělat, když si okolnost vyžadují porušení všech psaných i nepsaných pravidel? Zároveň bychom měli poznamenat, že všechny jednotky byly evakuovány z fronty u Dardanel na počátku ledna 1916. Avšak v r. 1915, na vrcholu bojů na rusko-německé frontě, se spousta „spojeneckých“ divizí bezcílně poflakovala kolem Gallipoli...